

Ártéri sásláprét kezelése az esztergomi Körtvélyes-szigeten

Forrás: Csonka Péter, természetvédelmi területfelügyelő, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

Általános információk

Terület neve: Körtvélyes-sziget mocsárrétje

Elhelyezkedés: A Visegrádi-Dunakanyar kistájban, a Duna-folyam völgyében. A Táti szigetcsoport része.

Szomszédok (táji környezet): ártéri puhafás ligeterdők (füzesek, nyarasok) és nemes nyarasok közé ékelődik.

Terület kiterjedése: 165,6 ha

Kijelölések: Natura 2000 és működő ÉTT. Az országos jelentőségű védett területté nyilvánítása folyamatban van.

Tulajdonviszonyok: tulajdonos: Magyar Állam, vagyonkezelő: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (DINPI).

Alapkőzet, talajtípus, kiettség, csapadékviszonyok

A folyó közép vízszintjétől néhány méterre kimagasló szigeteken néhány méter mély völgyek, időszakos vízállások, pangó víztestek, illetve gyorsan kiszáradó földhátak jönnek időszakonként létre. A triász mészkőpadkákra rakódott durva meszes dunai homokon nyers és réti öntéstalajok találhatóak. A terület vízrajzát, hidrológiai rendszerét a Duna határozza meg.

A Táti szigetcsoporton források, vízfolyások, állandó vízfelületek nincsenek, de a Körtvélyes-szigeten belül tartós vízállás alakul ki az árhullámok után. Az évi átlagos csapadékmennyiség 600mm. Ebből a nyári félévre 330 mm esik.

Élőhely: Sásos mocsárrét, amely a magasabb térszíneken sztyeppesedik. A gyepet nyár, vadvörte hagyásfák és öreg gyümölcsfák tarkítják. Sok védett faj van és a terület tájképi értéke is kiemelkedő.

Fő cél, kezelési objektum

A gyep cserjésedésének-fásodásának, a pionír nyárfajok, a kanadai aranyvessző és egyéb özönnövények terjedésének megakadályozása, illetve az általános gyepfenntartás, kiemelt figyelemmel a haris élőhelyének megfelelő kialakítására és fenntartására.

Háttér információk a területről, a körülményekről és a kezeléssel

A gyep évente 2-3-szor víz alá kerül a Duna árhullámai következtében.

A területet korábban kaszálóként, legelőként és kis részben ártéri gyümölcsösként használták. A használat folyamata nem szakadt meg, így a terület elkerülte a becserjésedést, ami használat nélkül 10 éven belül végbemenne.

A kiemelkedő fajgazdagsághoz hozzájárulhatnak a terület domborzati viszonyai, a rendszeres elöntés és a hosszú idő óta folyamatos használat. Az alig néhány méteres relatív szintkülönbségek következtében a mély fekvésű, talajvíz által erősebben befolyásolt részeken mocsárréti vegetáció alakult ki, amely a magasabb térszíneken sztyeppesedik. A rendszeres kaszálásnak és az utóbbi évek szárazzásának következtében a gyep jó állapotú. Aranyvessző csak a legmélyebb, kaszálatlan, bokrosodó részeken és a terület szélén található.

A kaszálást a nemzeti park igazgatóság haszonbérleti végzik évente 1 alkalommal, júliusban.

A legeltetés újrakezdése a nád, cserjék visszaszorítása és a zombékosodás elősegítése miatt kívánatos lenne, de a váratlan elöntések (Bósi vízkapu zsilipeinek mozgatása) nagy veszélyt jelentenének a legelő jószágra, így az állattartás napjainkban nem valósítható meg.

Kezelés technikája

A kaszálás traktorral és fűkaszával, „sávos” és/vagy „foltos” módszerrel, magas fűtarlóval történik. (Mivel a terület domborzata erősen tagolt, a kaszát nem engedik mélyre). A térbeli mintázatot a víz mozgása és a terepadottságok befolyásolják.

„Sávos” jelentése: hosszúkás búvósávok kihagyása, kiszorító kaszálás. A búvósávok elhelyezkedését a terepviszonyok határozzák meg.

„Foltos” jelentése: célzottan vágunk le és hagyunk kaszálatlanul foltokat az adott terepi szituációnak, flórának, vegetációnak megfelelően.

A mély fekvésű foltokat a fűkaszával kikerülik, ezek nyarasodnak, cserjésednek, és sok rajtuk az aranyvessző. A mélyebb részek közelében a vízviszonyoknak megfelelően egyik évben keskenyebb, másik évben szélesebb sáv kerül elhagyásra. A kaszálás időpontját nagyban befolyásolja a folyam vízmozgása. A harisos részeken a kaszálás csak július 15. után kezdődik, de a harismentes részeken hamarabb, már július első napjaiban is elkezdhetik a munkát.

Néhány napos szárítás után báláznak, a bálákat azonnal elszállítják (az áradásveszély miatt erre a bérlők amúgy is motiváltak).

Gépek: rotációs dobos kasza (Kemper-kasza) + vadriasztó lánc, zárt körbálázó.

Hatás az élővilágra

A mocsárrétek kaszálása tapasztalataink alapján kiszelektálja a nemkívánatos növényzetet. A terület kaszálásával értékes kételtű-hüllő szaporodóhely (pl. vöröshasú unka), madár táplálkozóhely (pl. fekete gólya, rétisas) és fészkelőhely (pl. haris) alakul ki. Nagy tőszámban fordulnak elő védett növények (pl. réti iszalag, kornistárnics). Megtalálható a szibériai nőszirm is, melyet többnyire körbekaszálunk, de 2-3 évente termésérés után levágunk, hogy a tő fiatalodjon, erősödjön.

Haris: egyes években 30-50 kakas is van. Másodköltést nem figyeltünk meg. Véleményünk szerint a késői fészkaljak sarjúköltések, vagy a nagy „belvíz” miatt augusztusra húzódott első költések. A tartózkodási helyüket magas karókkal jelöljük, amiket rögtön éjjel, a monitoring során, az autó fényszórójának segítségével szúrunk le. Ezek csak később (de még abban az évben) kerülnek kaszálásra.

Monitoring: gyakori de rendszertelen kutatások zajlanak a területen, főleg madártani viszonylatban. A célzott monitorozás hiányzik.

Az aranyvesszőt a rendszeres kaszálás a kaszálatlan széleken tartja. A széleken meg-megjelenő amerikai kőrist a rendszeres, célzott visszavágással és vegyszeres kezeléssel kordában tudjuk tartani.

Mivel a 4 bérlő nem teljesen egy időben kaszál, a terület nem egyszerre kerül levágásra, ami előnyös az átmeneti búvófoltok kialakulása szempontjából.

Hatás a gazdasági (és szociális) viszonyokra

Széna itt szárazabb években is bőven van, mert mély fekvésű a terület, és rendszeres elöntést kap. A széna minősége a késői kaszálás ellenére kiváló. A 4 haszonbérlő környékbeli gazda. Összesen kb. 140 hektárt kaszálnak, jellemzően saját állatállományuk (ló, magyar tarka és szürkemarha) számára. A 2007-es évben (júliusban és a tél elején) szárazúást végeztünk bérlőinkkel az aranyvessző, nyár és nád visszaszorítására, illetve a nagyobb kaszálható gyepterület nyerésének érdekében.. Ezzel a kaszálható mocsárrét területi kiterjedését is

növelni kívántuk. Érdeemes lenne a jó években betárolni a szénát, mert rosszabb években a nemzeti park többi, kevésbé bőséges fűtermésű területe innen részben ellátható lenne.

A „foltos” kaszálási mód nem természetvédelmi célzatú kaszálás esetén nem mondható gazdaságosnak, mert sokat kell forogni, ezáltal megnő a gépi munka.

A fokozottan védett haris és számos védett növény szaporodása miatt csak a július 1., de inkább 15-e utáni kaszálás szükséges.

Kapcsolat

Csonka Péter: tel.: 30/663-46-59, e-mail: mme24 KUKAC freemail.hu